

Question to ask:

- The Gemara sets out a size for Tzitzit. It had 2 descriptions.
 - Are these the same or two different?
 - Are they only about size? Quality of clothing? How one wears the Tzitzit?
 - What kind of child do we mean, and what is the logic for each?

1. מנחות מ עמוד ב – מנחות מא עמוד א: "אמר ר' זירא (5 שורות לפני הסוף) – וכן לענין סדין בציצית

2. דברים פרק כב, יב

גְדָלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל-אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶה-בָּהּ: ס

3. מדרש תנאים לדברים פרק כב פסוק יב

על ארבע כנ' כסו' שומע אני אף על פי שאינה מכסה ראשו ורובו ת"ל אשר תכ' בה כסות שהוא מכסה ראשו ורובו אמרתי (מיכן [אמרו]) מדתה כדי שיתכסה בה ראשו ורובו של קטן המהלך בשוק לבדו ואינו צריך אחר לשמרו וליך עמו):

4. תורה תמימה דברים פרשת כי תצא פרק כב פסוק יב

אשר תכסה בה - פרט למעפורת שאינך מכסה בה ראשך ורובך [ספרי]:

5. תורה תמימה הערות דברים פרק כב הערה קכח

מעפורת הוא סודר שמעטיפין בו את הראש, והובא דין זה באו"ח סי' י' ס"י, ותמינהי שכתבו שם הטעם בזה משום דכתיב כסותך ודרשינן ולא כסות הראש, והא בספרי דריש זה מן אשר תכסה בה, וגם כסותך בא לדרשה אחרת כמבואר לעיל, וכן קשה לי מ"ש שם ואעפ"י שמתכסה בה ראשו ורובו, והלא בספרי כאן מפורש טעם הפטור שאינו מכסה בה ראשו ורובו, משמע מפורש דאם מתכסה בה ראשו ורובו חייב, והיא פליאה גדולה, והגר"א ז"ל העתיק שם דברי הספרי כמו שהוא לפנינו, ובכ"ז לא העיר על דברי השו"ע כמ"כ, וצ"ע רב:

6. קרן אורה מסכת מנחות דף מא עמוד א

שם גמרא, כל שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו והגדול יוצא בה עראי, נראה דלאו תרתי קאמר, שיהי' בטלית כדי שיתכסה בו רובו של קטן, ועוד תנאי אחד שילך הגדול בו עראי, ותרואויהו מעכבי, ואם אין הגדול הולך בו עראי פטור אפילו יש בו כדי ראשו ורובו של קטן, דלא משמע הכי מהא דבעי למימר וכן לענין כלאים, היינו לאיסור כלאים, ופירש"י ז"ל דאי אין קטן מתכסה בו אין בו משום כלאים משום דאין בו שיעור בגד כלל, ופריך עלה מהא דתנן אין עראי לכלאים, דאפילו אין הגדול הולך בו עראי יש בו משום כלאים, ומאי קושיא, דילמא האי תנאה דגדול יוצא בו עראי לא בעינן בכלאים, דכל שלובשו אפילו פעם אחת חייב משום כלאים, אבל שיעור הבגד כדי שיתכסה בו הקטן שפיר בעינן גם לענין כלאים, דבפחות מהאי שיעור לאו לבישה היא כלל, אלא משמע דכוליה חד שיעורא הוא, אם יש בו שיעור לקטן שיתכסה בו ראשו ורובו יש בו שיעור לגדול ג"כ לצאת בו עראי, וכיון דגדול דרך לצאת בו עראי חייב בציצית, אבל אם אין בו האי שיעורא אין דרכו של גדול לצאת בו כלל ופטור מן הציצית, והשתא פריך שפיר והתנן אין עראי לכלאים, דאפילו לית בי' האי שיעורא אסור בכלאים, ועיין בפ"י המשנה להרמב"ם (כלאים פ"ט מ"ב)

7. רמב"ם הלכות ציצית פרק ג הלכה א

8. נמקי יוסף על הר"ף יא עמוד ב

9. ספר מצוות גדול עשין סימן כו

תניא (מ, ב) טלית שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו והגדול יוצא בה עראי חייבת בציצית, אין [הקטן] מתכסה בה [הקטן] ראשו ורובו אף על פי שהגדול יוצא בה עראי פטורה, פירש רבינו משה (פ"ג ה"א ע"ש וכס"מ) שמדבר בקטן שיוצא לשוק בטלית זה והוא הולך לבדו ואינו צריך אחר לשומרו. תניא בסוף פרק לולב הגזול (סוכה מב, א) קטן [מ]שיודע להתעטף [בציצית] חייב בציצית:

10. טור אורח חיים הלכות ציצית סימן טז

שיעור טלית להתחייב בציצית כל שקטן בן ט' שנים יכול לכסות בה ראשו ורובו וגדול אינו מתחייב לצאת בה באקראי לשוק אבל אם אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אף על פי שגדול יוצא בה באקראי לשוק פטור:

11. כסף משנה הלכות ציצית פרק ג הלכה א

והטור כתב כל שקטן בן ט' שנים יכול לכסות בו ראשו ורובו. ונראה שאינו כדעת רבינו דהא פחות מבן ט' נמי מתהלך לבדו בשוק. ואפשר שהטור מפרש דה"ק רבינו קטן המתהלך בשוק עם טליתו ואינו צריך אחר לשומרו שלא יאבד הטלית וכדמשמע מדברי סמ"ג וסובר הטור שכל שהוא פחות מבן ט' צריך לשומרו שלא יאבד הטלית. ומתוך דברי רבינו שהשמיט גדול יוצא בו דרך עראי נלמוד שמה שאמרו בברייתא והגדול יוצא בה אינו תנאי לטלית להתחייב בציצית כי הכל תלוי באם קטן מתכסה בו ראשו ורובו דאז מיקרי כסות ואם לאו לא מיקרי כסות ומשום דקטן לאו בר חיובא הוא תלו הדבר בגדול ואמרו שהטעם שיתחייב הגדול בכסות כזה מפני שדרך הגדול לצאת בטלית כזה עראי והדר קתני סיפא שאם אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אף על פי שלפעמים על צד הדחק גדול יוצא בה עראי לא מיקרי כסות ופטור:

12. בית יוסף אורח חיים סימן טז

ובנמוקי יוסף (יא: ד"ה טלית) כתוב טלית שהקטן המתבייש לצאת לחוץ בלא כסות מתכסה בה ראשו ורובו חייבת דכסותו קרינן ביה. והרמב"ם כתב בפרק ג' (ה"א) ותהיה מדתה כדי שיתכסה בה ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו ולילך עמו וכתב הראב"ד יפה אמר שלא בכל קטן משערין אלא בזה שיכול לילך לבדו שהרי אמרו והגדול יוצא בו עראי אלמא דלא בכל קטן משערין ע"כ ורבינו שכתב שהוא בן תשע שנים משמע דהיינו דלא כהרמב"ם דהא פחות מכן תשע נמי מתהלך לבדו בשוק ואפשר שרבינו מפרש דהכי קאמר הרמב"ם קטן המתהלך לבדו בשוק עם טליתו ואינו צריך אחר לשמרו שלא יאבד הטלית וכדמשמע מדברי סמ"ג (עשין כו קט). וסובר רבינו דכל שהוא פחות מכן תשע צריך לשמרו שלא יאבד הטלית: כתוב בארחות חיים כדי שיתכסה בה ראשו ורובו של קטן פירוש באורך וברוחב: כתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל דהא דקתני שהגדול יוצא בו עראי פרושי קא מפרש שזה הכסות חייב מפני שהגדול יוצא בו עראי לא מפני שהקטן מחויב שהרי הקטן פטור ולפיכך אמר בברייתא אין הקטן וכו' ולא פירש שזה הכסות חייב מפני שהגדול כל טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו הוא חייב בלא תנאי אחר כן תמצא בהרמב"ם שלא הזכיר שיעור אלא קטן לבד וכן בסידור רב עמרם עכ"ל: וכך כתב הר"י ו' חביב ז"ל וכתב עוד וזה לשונו שהזכיר והגדול יוצא ברישא דברייתא כדי להזכירו בסיפא ויאמר אף על פי שגדול יוצא בה שאם לא יאמר גדול יוצא כלל רק שיתלה הדבר בקטן יכול להתכסות וכו' היה מקום לחשוב שאע"פ שלא יתכסה בו הקטן יתחייב אם גדול יוצא בה באקראי על כן הזכירו בראשונה להודיענו כי לעולם לא יתחייב עד שיהא ראוי לכסות קטן וכו' אחר שכתבתי זה עיינתי בלשון הברייתא ופירושה וראיתי כי לפי האמת אין לנו צורך מאלה הפלפולים כי לא נאמר בה לשון זה שיעור טלית להתחייב בציצית אלא ת"ר טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו וכו' הכונה האמיתית לזאת הברייתא להורות מה יעשה הגדול היוצא באקראי בטלית קטנה אם יתחייב בציצית או לא ואמר שאם דרך הקטן לכסות בו ראשו ורובו אז יתחייב הגדול שיצא בה באקראי אבל אם אין הקטן מתכסה בה יוצא בה הגדול באקראי פטורה ויכול לצאת בה בלא ציצית וראיה מוכרחת לזה הפירוש מלות קצרות שראיתי בנמוקי יוסף (שם) בפירוש זאת הברייתא והם אלה חייבת. כסותו קרינן ביה: פטורה. דלא כסותו הוא עד כאן.

13. פרישה אורח חיים סימן טז

לכאורה משמע דרבינו תרתי קאמר דבעינן שיהיה קטן בן תשע מתכסה בה וגם בעינן שיהיה הגדול יוצא בה... ועוד קשה דמה טעם יש בדבר אם יש שיעור בטלית מה לי ביציאת הגדול בה לשוק אטו היושב בביתו לא יתחייב בציצית ואי אפשר להבין דברי רבינו כי אם בהקדמת הגמרא והרמב"ם... והנה דבריו תמוהין יותר מדברי רבינו שהיא דילג מה שאמרו בברייתא והגדול יוצא בה וכו' ולא כתבו כלל ועוד דמנא ליה לרמב"ם שיעור זה דבעינן קטן ההולך לבדו בשוק וכן מנא ליה לרבינו שבעינן קטן בן תשע וכו' כיון שלא נזכר בגמרא וזה ודאי אי אפשר בלא כונה וטעם גדול: ונראה שדעת הרמב"ם ז"ל בקוצר מיליו להורות לך שמה שאמרו בברייתא והגדול יוצא בה דרך עראי אינו תנאי כלל דאם כן יפלו בה כל הקושיות שהקשיתי לעיל אדברי רבינו הטור אלא שהעיקר שבא בברייתא לאשמועינן הוא דכל טלית שקטן מתכסה בה ראשו ורובו הוא שיעור טלית להתחייב בציצית ומפני שאי הוה תני הכי בקיצור לא הוה ידעינן באיזה קטן משערין אם בקטן בן ארבע שנים או בן שמנה תשע שנים לזה תני והגדול יוצא בה לשוק פירוש אם הקטן הוא כל כך גדול שאותו טלית שהוא מתכסה בה ראשו ורובו בה יוצא הגדול דרך עראי בקטן כזה משערין וטלית שהוא מתכסה בה חייב בציצית אבל אם הקטן [ה]נרמז לעיל במלת גדול יוצא כו' דהיינו במשל שהוא בן תשע או שהולך לבדו אם אינו מתכסה בטלית זו ראשו ורובו לא מיקרי כסות ופטור מציצית אפילו אם יש שוטה אחד שיוצא בטלית קטן כזה לאו שמה טלית ובה מיושב שלא תני נמי בסיפא אם הקטן מתכסה בה ואין הגדול יוצא בה איך הדין שודאי כל שהקטן בן תשע מתכסה בה ראשו ורובו מסתמא כל גדול יוצא בה עראי לשוק וכן פירש רש"י ז"ל והגדול יוצא בה שאינו בוש לצאת בה בשוק עד כאן משמע דמילתא דפסיקתא הוא שכל שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו ממילא כל גדול אינו בוש לצאת בה: והא דלא תני בקיצור טלית שקטן בן תשע מתכסה בה ראשו ורובו חייב לאו מפני שהקטן מחויב בציצית אלא כל שהוא מתכסה בה ממילא הגדול יוצא בה לשוק אבל ודאי אי אפשר לומר שזה לבד כונת הברייתא לומר לך שכל טלית שהקטן מתכסה בה חייבת בציצית הוא מפני שגדול יוצא בה ולא לאורוין לן שיעורא דטלית דאם כן הוה לה למיתני טלית שגדול יוצא בה עראי חייבת ושאינו יוצא בה וכו' אלא ודאי זה עיקר מה שבא לאשמועינן בברייתא הוא ששיעור הטלית משערין באם שהקטן מתכסה בה או לא ואין חילוק בין אם הגדול יוצא בה או לא ומה שאמר והגדול יוצא בה וכו' הוא פירוש השיעור וגם טעם השיעור רצונו לומר דמרמז לך שמירי מקטן כזה שהוא גדול כל כך שמסתמא כל גדול יוצא בלבושו עראי וזהו חידושי דברייתא ולכן קיצר הרמב"ם ודילג מה שאמרו והגדול יוצא בה כיון שאינו אלא לפרושי שיעורא ופירש בהדיא השיעור דהיינו שהולך לבדו בשוק והוא הוא השיעור שכתב רבינו דהיינו בן תשע כן נראה לי דעת הרמב"ם:...

14. ב"ח אורח חיים סימן טז

א שיעור טלית וכו'. פירוש כשקטן בן תשע מתכסה בו ראשו ורובו אז חייב הגדול להטיל בו ציצית אם אינו מתבייש להלך בה לשוק ואפילו אינו הולך אלא באקראי חייב להטיל בה ציצית ומשמע דאף בשאין הקטן מתכסה בו ראשו ורובו אין הגדול פטור אלא אם כן יוצא בה באקראי ולא בקבע אבל ביוצא בה בקבע חייב להטיל בה ציצית אף על פי שאין הקטן בן תשע מתכסה בה ראשו ורובו... ומשמע נמי דאפילו אם הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אם הגדול מתבייש בה לצאת בשוק אפילו באקראי אפילו אם לובש אותה בבית פטורה דהדין גם כן תלוי לפי מה שהוא הגדול. ואינו יודע מה ראו הגדולים מהר"י אבוהב ומהר"י חביב ובית יוסף להאריך בפירוש ברייתא זו ופירשו דהכי קאמר כל שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו אז ודאי גדול יוצא בה עראי לשוק וכו' דלפי ענ"ד ליתא להאי פירושא אלא כדפירשתי וכדמשמע להדיא מדברי רבינו דשיעור טלית להתחייב בו גדול בציצית כשלושב אותו תלוי בשני תנאים. אחד בקטן בן תשע שמתכסה בו ראשו ורובו. שני בגדול זה שלובש אותו אם אינו בוש לצאת בו לשוק:

ומ"ש רבינו דקטן זה מירי בקטן בן תשע שנים נראה דלמד כך ממה שכתב הרמב"ם קטן זה המתהלך לבדו בשוק ואין צריך אחר לשומרו ולילך עמו וסובר רבינו דהיינו בן תשע אבל בסמ"ק סימן ל"א כתב וזה לשונו וטלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו וגדול יוצא בו עראי חייב בציצית ושמעתי שהקטן רצונו לומר קטן שהגיע לחינוך כדאמרין (סוכה מב א) קטן היודע להתעטף חייב בציצית עכ"ל והגיע לחינוך הוא בן שש וכן שבע. מיהו כדברי רבינו נקטינן דדוקא בקטן בן תשע.

15. שו"ת האלף לך שלמה חלק אורח חיים סימן ד

שא' כמה הוי שיעור טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו והביא בשם מחה"ש שבספר פרי הארץ כתב ג' רבע על חצי אמה ואח"כ הביא אמה על אמה והיינו ג' רבע מעהריש. הנה בזה אין בידי להכריע כמה הוי שיעורו אך לדעתי נראה דאמה על אמה ודאי די כי אף לפי דעת הנ"י שהביא המח"ש ואח"כ כתב דגם רש"י מסכים לזה ומוכח דאמה על אמה פטור נראה דכיון דהש"ס לא נתן בו שיעור באמות רק שיהי' קטן מתכסה בו ראשו ורובו ובדאי הכונה בקטן בינוני וא"כ בדורות הללו שנתקטנו הדורות הרבה מימים הראשונים ועי' כיוצא בזה בצל"ח לענין שיעור כזית כן ה"נ בזה בקטנים דידן ודאי הוי אמה על אמה שיעור שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו ובפרט באמה שלנו ודאי הוי די ומה דפליגי הפוסקים אם בעינן שיהי' גדול אינו מתבייש בה נראה דלא שייך זה בדורות הללו דבימיהם ה' דרכם לצאת בבגד גדול עם ציצית לחוץ לשוק לכך אם ה' קטן כל כך שהגדול מתבייש בה לצאת מוכח דהוא מחסרון הבגד אבל בדורות הללו שאין נוהגין לצאת בד' כנפות אפי' בגדול לשוק א"כ מה שהגדול מתבייש אינו מכח קטנות הבגד רק מכח שינוי גוף הבגד דאין דרך בבגד זה לצאת לחוץ לכך לדידן ודאי תלוי רק בקטן אם מתכסה בה ראשו ורובו לכך די בודאי באמה על אמה כנלפענ"ד:

16. שו"ת מהר"ם מינץ סימן קטן

ש"מ חיובה של טלית קטן הוי דאורייתא כמו גדול, דאל"כ ברכ' דטלית קטן דרבנן, לא מצי למיפטר ברכה דטלית גדול שהוא דאורייתא.

17. שו"ת מהר"ם מינץ סימן קי

אך בזה ליכא ספיקא או נידוד או גמגום, דמי שלבש בגד גדול באורך ורוחב כשיעור, ויש לו ד' כנפות ב' לפניו וב' לאחוריו ויש לו בית צואר באמצע, שהוא חייב לברך על לבישת ציצית, או ללבוש ציצית, כדכתיב קרא על כנפי בגדיהם. (וכן איתא במימ' בהג"ה וז"ל הלבוש טלית כו' הרי זה קיים מצות עשה, הגה). אבל אין לברך להתעטף, כיון דאינה כעטיפת ישמעאלים. ובה ליכא ספיקא דחייב לברך, אם אינו סתום כקוט או כחלוק (וטעמא דקוט וחלוק דפטורין, היינו טעמא כיון דרובו או עיקרו סתום, הוי כאלו כולו סתום דאזלי' בתר עיקר הבגד, כדאמרינן גבי הוא של עור כו'). וכן האמת, הכל לפי מה שהוא בגד, אם לובשיהו דרך לבישה מברך ללבוש. אם מתעטף בה, מברך להתעטף. וד' כנפות שלנו, מברך על מצות ציצית. וטעמ' משו' דעיק' לבישתו לשם מצות, לכן מברכים על מצות...

18. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן ח

(ה) ובתורת הדשן סי' מ"ה כתב בשם הר"מ לברך להתלבש בציצית וכן כתב האגור (סי' כח) בשמו דומיא דלהתעטף. והמנהג לברך על מצות ציצית וטעם המנהג נראה לי כי חששו לדברי הפוסקים שאין יוצאין בטלית קטן כזה ולכן לא מברכין להתעטף או להתלבש דאז הוה משמע דעכשיו מקיימין המצוה כהוגן רק מברכין השם יתברך שנתן לנו מצות ציצית ואף שאין מקיימין אותה עכשיו כתקנה ולכן תקנו לשון על דלשעבר משמע כן נראה לי טעם המנהג וכן כתב הרא"ש ז"ל בשם ר"ת (שבת) פרק רבי אליעזר דמילה (סי' י) ופרק קמא דפסחים (סי' י) לענין ברכת מילה ועיין שם:

19. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן טז

סעיף א: שיעור טלית שחייב בציצית, שיתכסה בה באורך וברוחב ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו. הגה: ואז חייב בציצית. ודוקא כשהגדול לובשו פעמים עראי ויוצא בו לשוק (ב"י בשם בן חביב ובשם מהר"ח).

20. מגן אברהם סימן טז

בתשובת רמ"א /מהר"ם מינץ/ סימן ק"י מפלפל היאך יוצאין בד' כנפות הקטנים מזה השיעור ותורף דבריו דמוטב לילך בהם מליך כל היום בלא ציצית וכתב ד"מ סימן ט' ללמד העם שיברכו בבקר על טלית גדול ויפטרו את הקטן וילכו בו כל היום ומ"מ אם אפשר לאדם שיעשה גדול שהוא כשיעור מה טוב ומה נעים עכ"ל, וכתב מט"מ בשם מהר"ל דיש לעשות הכתפים רחבי' דלא ליתי אוריא דהאי גיסא ודהאי גיסא ויבטל ליה:

א (פמ"ג) (מחה"ש) קטן - ובטור כתוב בן ט' שנים ונ"ל דס"ל דזהו שיעור חינוך כמ"ש התו' ריש ערכין דלא כמ"ש הב"ח דהטור חולק על הסמ"ק:

ב (פמ"ג) (מחה"ש) כשהגדול לובשו - משמע מלשונו דאם הגדול מתבייש לצאת בו עראי לשוק פטור דא"ל שבא להורות שאין חיוב לקטן רק לגדול שלוובשו לפעמים עראי כמ"ש בב"י ע"ש זה אינו צריך לפרש דהא הב"י נקט כאן לשון הרמב"ם שיעור טלית וכו' להורות דמשערין בקטן ובאמת החיוב על הגדול וא"כ מה חידש רמ"א בהג"ה אלא בא לומר דבהכי נמי תליא מלתא שהגדול לובשו וכו' וכ"מ בטור אלא שבד"מ לא העתיק אלא דברי הב"י וצ"ע, והב"ח כתב דאם יוצא בה בקבע אף על פי שאין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו חייב ואם הגדול מתבייש לצאת בה לשוק אפי' באקראי אפי' לובש אותה בבית פטורה אפילו הקטן מתכסה בה ראשו ורובו עכ"ל וכ"מ בגמ' דאי כפי' הרי' חביב והרב"ה הל"ל והגדול לובשה למה הזכיר יציאתו לשוק ואף הרמב"ם שלא הזכיר מגדול כלום י"ל דס"ל דמסתמ' כשקטן מתכסה ראשו ורובו אין הגדול מתבייש לצאת בו עראי לשוק וכ"מ בראב"ד ע"ש לכן יש להחמיר שלא לברך עליו אם מתבייש לצאת בו עראי לשוק וכ"מ בל"ח ולבוש ואם הוא יוצא בטלית שאחרים אין יוצאין בו בטלה דעתו:

21. ברכי יוסף אורח חיים סימן טז

ומהריק"ש בתשובותיו הנקרא אהל יעקב כ"י סימן פ"ו, נשאל על מה סמכו בטליתות קטנים אשר בבית הכנסת שאין בהם שיעור. ובסוף תשובתו כתב וז"ל, ולדידי בעל ארחות חיים כיוון להוציא מידי זה שחשבת שצריך שיהא הרחב לבדו כ"כ רחב, ולכן כתב באורך וברוחב, כלומר שניהם יחד בהצטרפות, כשיתלפף ויתעטף בו קטן ראשו ורובו בדרך כסוי הגוף, ובה נתיישב הכל דלא יתבין שעורא לא באורך לבדו ולא ברוחב לבדו אלא בכל הטלית אורך ורוחב, ובהכי מתרצא ברייתא (מנחות מ ב) דאמרה סתמא טלית שקטן מתכסה בה ראשו ורובו, דהיינו בכל הטלית אורך ורוחב, גם טלית ארוך וצר הרוחב בכדי שיתכסה ויתלפף הקטן בכלו כדרך כסוי הגוף ראשו ורובו חייב בציצית, ונתיישב ענין טליתות קטנים שלנו, גם ענין הטליתות שעושין בה"כ משל צבור דודאי איכא בהו האי שיעורא, ומנהגן של ישראל תורה היא, ופוק חזי מאי עמא דבר, עכ"ל.

והרדב"ז בתשובה כ"י (ב' אלפים קו) כתב על מה שנשאל על מה סמכו ללבוש טליתות קטנים וז"ל, איכא פלוגתא בשעור קטן שהטור כתב בן ט' שנים והרמב"ם (פ"ג ה"א) כתב המהלך לבדו בשוק. והראב"ד קלסו. וקטן בן ה' שנים הולך לבדו בשוק, ואין צריך אחר לשומרו. וראשו ורובו שאמר, ר"ל ראשו ומקצת גופו עד שיהיה מתכסה רובו עם ראשו. ואם אין בו כשיעור זה אף שיהיה לכסותו לאורך הטלית, אני מודה לדינו של בעל ארחות חיים, ואין בגד זה חייב בציצית, עכ"ל. ודבריו הפך מהריק"ש. ומהר"י צמח בהגהותיו כ"י כתב וז"ל, הרב זלה"ה שיעור הטלית צריך שיקף הראש וכל גוף האדם עד החזה פנים ואחור.

22. שערי תשובה סימן טז

[א] ורובו של קטן - עבה"ט ומ"ש שיהיו הכתפים רחבים כו' עיין בשאלות יעב"ץ חלק א' סי' ד' שכתב שאין קפידא שיהו הכתפים רחבים, ומה שחששו משום דאתי אוריא כו' ליתא אלא באויר הנחשב כמחיצה ע"י לבד אבל לא בבגד דלא בעינן לאצטרופי לאוריא בהדיא לא אתי אוריא ומבטל לי' ועיין בשו"ת חכם צבי סימן נ"ט ע"ש, ועיין בבר"י שיש דעות שונות בשיעור הטלית קטן ויש לעשות שיקף הראש וכל גוף האדם עד החזה פנים ואחור ע"ש בשם מהר"ג צמח ומ"ש בבה"ט בשם האר"י ז"ל שלא היו בתי זרועות לט"ק היינו בתי זרועות ארוכים כמו שעושים למלבוש עליון אבל מ"מ יכול לעשות כמו נקב שתכנס בו הידים וע' בכתבי האר"י שהיה לובשו על חלוקו ממש ואינו מלביש בו את ראשו, ומ"מ בשעת הברכה עשה עטיפה ואח"כ שלשלו עד הצואר והיה מברך להתעטף ע"ש, ומ"ש בשם הבית יעקב ע"ש דמבואר דאף שרוצה ללבושו כך כשהוא מקופל ואין בו שיעור טלית מ"מ אסור ללבושו בלא ציצית שהרי עומד להתפשט:

23. ערוך השולחן אורח חיים סימן טז

סעיף ג: אמנם לענ"ד כל טורח זה בחנם דהנה זהו ודאי דכל הדינים הם לגדולים דקטנים לאו בני מצוה נינהו ולכן הרמב"ם לא הוצרך לפרש רק דבר של קטן שהוא לסימנא והגדול לא הוצרך להזכיר דסתמא בגדולים מיירינן והברייתא ה"ק טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו חייבת בציצת והדבר תמוה הא התורה אמרה אשר תכסה בה ולגדולים נאמרה ופשיטא דבגד שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו לא יספיק לגדולים דאין דרך גדול לצאת בבגד קצר כזה והיוצא בטלה דעתו וזה מתרץ הברייתא והגדול יוצא בה דרך עראי כלומר אף על גב דלקביעות ודאי אינו ראוי אבל במקרה יוצא בה והתורה חייבה גם כשיוצא בה דרך עראי ופשיטא להו לרבנן דכל שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו ראוי לגדול לעראי אך לפ"ז אולי יאמרו דלעראי ראוי אף פחות משיעור זה לזה אומר דאם אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אף על"פ שהגדול יוצא בה עראי פטורה אבל להיפך א"א לומר דזהו מן הנמנעות דאם רק קטן מתכסה ראשו ורובו יש לגדול עראי ונמצא דכל עיקר הדין תלוי בהקטן ולכן לא הזכיר הרמב"ם יותר והטור העתיק לשון הגמרא ונפרש בו כמו בגמרא מיהו על"פ הרמב"ם והטור לא פליגי כלל וגם מה שחקרו הגדולים כשגדול יוצא בו בקבע חקרו בנמנעות לדברינו ואם אחד עושה כן בטלה דעתו [כנלע"ד ונ"ל שזה דעת ר"י אבוהב שהובא בב"י אלא שקיצר מאד ולפי מ"ש א"ש כל מה שהקשו בזה וכן מ"ש המג"א סק"ב דאם הגדול מתבייש פטור ע"ש וזה אינו דכיון דחכמים שיערו שבשיעור זה יוצא הגדול עראי מי יחלוק בזה והמתבייש בטלה דעתו וכל שיעורי חכמים כן הוא]:

סעיף ד: עוד חקרו הגדולים וצווחו על המנהג שנושאים טליתות קטנים מאד ועושינן בהן ציצת והולכין בהם לרה"ר בשבת וצווחו ככרוכיא וכתבו דלכל הפחות יהיה אורך הטלית אמה וחצי ג' רבע אמות מלפניו וג' מלאחריו ואם נחשוב לפי אמות הש"ס יהיה בג' רבע אמה תשעה ווייערסקעס לפי המדה של מדינתנו רוסיא ולדבריהם אותם שנושאים קטנים מזה אינם יוצאים ידי חובת ציצת כלומר דזהו כהולך בלא בגד החייב בציצת ולפ"ז אסור לצאת בהם בשבת דהציצת חשיבי ולא בטלי ולכן תמיהני על מי שכתב דמוטב לילך בו מליך בלא ציצת כלל [מג"א בשם רמ"א] והרי בשבת הוי כמשוי וכתבו להזהיר ההמון שלא יעשו כן [ט"ז וב"ח וכו'] ולפחות יהיה ג' רבע אמה אורך בכל צד וחצי אמה רוחב והכתפיים יהיו רחבים כלומר שהרי פתוח באמצע ואם לא יהיו רחבים מיחזי ככולו פתוח [מ"ש המג"א דלא ליתי אוירא דהא גיסא וכו' פשיטא דאין זה ענין לכאן ורק במחיצות ובמקום הנחשב כסתום אמרינן כן אך כונתו כמו שכתבנו וכו"כ המח"ש]:

סעיף ה: ולענ"ד כל חקירה זו בחנם והעולם מקיימים מצות ציצת בטליתות הקטנים דכבר בארנו בר"ס ח' מהנמק"י ומהריטב"א שיש מהראשונים שאמרו דציצת אינה אלא בבגד שמעטף הראש ורוב הגוף ולפ"ז כל טליתות קטנות שלנו אינם חייבות בציצת ונדחו דבריהם ומן התורה כל בגד של ד' כנפות שנושא על גופו חייב בציצת ע"ש וגם דעת רבינו הב"י כן הוא כמ"ש שם והא דבעינן עיטוף רוב הגוף זהו בטלית העליון שהוא כמו הסודר שבזמן הגמרא שהיה הילוכם בזה כידוע ולכן מברכינן עלייהו להתעטף בציצת ובהו בעינן שיעור מפני שהוא על הבגדים אבל טלית קטן שתחת הבגדים א"צ שיעור כלל דאם רק יש בו ד' כנפות חייב בציצת וכן מבואר להדיא מדברי הריטב"א והנמק"י שהבאנו בשם בסעיף ד' ע"ש:

24. משנה ברורה סימן טז

(א) של קטן וכו' - והיינו בן ט' שנים. בתשובות רמ"א סימן ק"י מפלפל היאך יוצאין בד' כנפות הקטנים מזה השיעור ותורף דבריו דמוטב לילך בהם מליך כל היום בלי ציצת ובד"מ סימן ח' כתב ללמד העם שיברכו בבוקר על טלית גדול ויפטרו את הקטן וילכו בו כל היום ומ"מ אם אפשר לאדם שיעשה גדול שהוא כשיעור מה טוב ומה נעים עכ"ל. ויעשה הכתפים של הטלית קטן רחבים כדי שיהיו ניכרים ויהיה עליהם תורת בגד ולא שם רצועות:

(ב) ואז חייב בציצת - גדול הלובושה לאפוקי אם אין בו זה השיעור של ראשו ורובו אז לכו"ע פטור אפילו אם הגדול יוצא בה באקראי לשוק אך אם דרך אנשי המקום שהגדולים ילכו בו בקבע לשוק ואינן מתביישין משמע מדברי הב"ח דחייב בציצת ועיין בבה"ל:

(ג) כשהגדול - בן י"ג שנה:

(ד) לשוק - או לפתח ביתו ברחוב אבל אם הגדול מתבייש לצאת בו אפילו באקראי לשוק לא חשיב כסות אפילו אם לובשו בביתו ויש חולקין בזה וס"ל דלא בעינן רק אם יש בו כדי לכסות ראשו ורובו של קטן והסכימו האחרונים להחמיר שלא לברך על ט"ק אף שיש בו כדי ראשו ורובו ש"ק אם הגדול מתבייש לצאת בו באקראי לשוק דאף שהוא בטלה דעתו אצל כל אדם. ובענין שיעור ראשו ורובו כתב בספר פרי הארץ בשם ספר ד"ח ששיעורו ג' ריבעי אמה באורך וחצי אמה ברוחב וכתב ע"ז המחצית השקל והארה"ח שאין סמך לזה מן הש"ס ובפרט במה שכתב חצי אמה ברוחב. ומנהג אנשי מעשה לדקדק שיהיה בו אמה מלפניו ואמה מלאחריו ונקב בית הצואר אין עולה למנין ובט"ק כזה יצא מן הספיקות ויכול לברך עליו ועל"פ לא יפחות מג' ריבעי אמה באורך לכל צד דאל"ה יש בו חשש ברכה לבטלה כי כתבו האחרונים שמדדו ונמצא ששיעור ראשו ורובו של קטן הוא אמה וחצי ועיין בבה"ל. ומה שנוהגין האשכנזים שלוקחין חתיכת בגד קטן אחד מלפניו ואחד מלאחריו ותופרין בהם רצועות ועושינן בהם ציצת אין יוצאין בזה כלל חובת ציצת ומלבד שמבטלין מצות ציצת מברכין ברכה לבטלה בכל יום ועוברים על לא תשא גם אסור לצאת בו בשבת וכמבואר בסימן י' וי"ג ע"ש. ועל"פ העושינן כן לא יברכו עליהן אלא יברכו בבוקר על ט"ג ובהו ילכו כל היום כיון שמכונים עכ"פ בזה שלא לבטל מצות ציצת כל היום אבל כל ירא שמים לא יסמוך ע"ז כלל אלא יעשה בגד ממש כל מדינה לפי מנהגו. ובאיזה מקומות נוהגין שהבגד הנקרא קאמיזע"ל או ועס"ט הוא פתוח מלאחריו ועושינן בו ציצת בד' כנפותיו ואשרי להם רק שצריך לזהר שיהיה רובו פתוח וכן בט"ק שעושינן במדינתנו יזהרו בזה ועיין לעיל סימן י"ד סעיף ז' ח' מה שכתבנו שם. כתב האר"י טלית קטן יותר טוב שלא יהיה בו בתי זרועות. אם לבש הטלית ונתקפל קצת כדרך לובשי בגדים ואחר שנתקפל אין בו כשיעור כדי לכסות ראשו ורובו כתב בתשובת בית יעקב סימן ק"ו דכיון שעומד להתפשט כפשוט דמי אף שלא נתפשט עדיין והרי יש בו כשיעור עיין שם ועיין בבני חייא. ט"ק שיש בו כדי לכסות ראשו ורובו וע"י התפירה אין בו כשיעור פטור מציצת שם סי' ס"ו. וכ"כ בלקט הקמח:

25. ביאור הלכה סימן טז

סעיף א

* ואז חייב בציצת - עיין במ"ב במה שכתב גדול הלובושה פי' דבזה מיירי השו"ע ולענין ארבע כנפות של קטן שהגיע לחינוך שחייב אביו להטיל בו ציצת כמבואר לקמן בסימן י"ז משערין בראשו ורובו של קטן כמות שהוא ואם בר שית הוא משערין בראשו ורובו שלו וחייב אביו מדרבנן להטיל בו ציצת. פמ"ג במ"ז. ומש"כ עוד במ"ב אם דרך אנשי המקום שהגדולים וכו' אף דב"ח נזכר שתם והגדול יוצא בו בקבע והובא במ"א מ"מ נ"ל פשוט דכוונת הב"ח הוא כן דאל"ה בטלה דעתו אצל כל אדם וגם לשון הגמרא והגדול יוצא בה דמינה דייק הב"ח את דינו דוקא בארעי ולא בקבע מוכח כן ובהו נסתלקה השגת הע"ת מעל הב"ח והכנה"ג. וזה נל"פ שהוא כונת המ"א במה שסיים בסוף דבריו וסתם דאם הוא יוצא בטלית שאחרים אין יוצאין בו בטלה דעתו ולא פירש דוקא באקראי משמע דאפילו בקבע ולא כתב לנו שום רמז שהוא נגד דברי הב"ח מורה לנו בזה שהוא אינו סובר כמו שפירש הא"ר את דברי הב"ח דלא אמרינן בטלה דעתו היכא שהוא הולך בו בקבע דליתא ועוד נראה בפשיטות דאפילו טלית שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו אם אין דרך שום גדול לילך בו בשוק אפילו באקראי אף שהוא יוצא בה באקראי ג"כ בטלה דעתו ולדעת המ"א שפסק כה"ג ראוי להחמיר שלא לברך עליו וזה ג"כ כלל המ"א במילותיו הקצרות

תדע דהא אדסמיק ליה קאי דמיירי בטלית שהקטן מתכסה בה ראשו ורובו [ועיין בפמ"ג שדוחק מאד בביאור דברי המג"א ופירש שסוף דבריו הוא כדמות ראייה לדברי הב"ח וקאי על טלית שאין בו שיעור ראשו ורובו ולא נהירין דבריו גם בספר מחצית השקל לא משמע כן אלא הוא דבר בפני עצמו ואדסמיק ליה קאי וכן מוכח בספר ארצות החיים] ולפ"ז נראה דאפילו אם הוא הולך בה בקבע בטלה דעתו אך אפילו את"ל דכיון שהוא הולך בה בקבע לשוק לא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם מכיון שהבגד חשיב בגד אצל קטן שיש בו כדי לכסות ראשו ורובו עכ"פ בזה שאין בו כדי ראשו ורובו של קטן לא מהני הליכתו בקבע כנלע"ד בעזה"י. ודע עוד דמה שכתבנו לקמן במ"ב ומה שנוהגין האשכנזים וכו' אין יוצאין בזה כלל הוא לכו"ע וכמו שכ' בספר ארה"ח דאפילו לדברי הב"ח שסובר דכיון שהגדול הולך בה בקבע הוא חשוב בגד דוקא אם הוא יוצא בה בקבע לחוץ דרך מלבוש בלי התבייש בה לא כן אלה המחבאים כנפי כסותם בלי יתראה החוצה כי באמת יתביישו לצאת בטליתים אלה הדומים לקמיעות על בגדיהם אין שום היתר בזה ועיין בב"ח ובט"ז ובכל האחרונים שכולם מצווחין ככרוכיא ע"ז:

* לשוק - עיין במ"ב במה שכתב והסכימו האחרונים להחמיר וכו'. לכאורה צ"ע לפ"ז בזמנינו איך אנו מברכין על ט"ק שלנו אפילו אם יהיה בו שיעור ארוך הלא אין דרך שום גדול לילך בו בשוק אבל באמת זה אינו גדול נקרא בענינינו נער בן י"ג שנה כדמשמע מדברי הב"ח וארה"ח ולשוק שכתב בש"ע לאו דוקא דה"ה על פתח ביתו ברחוב וכמש"כ א"ר ובודאי לא יתבייש נער בן י"ג שנה לילך בו בימות החמה לחוץ על פתח ביתו. עוד נ"ל פשוט בלא"ה דע"ז לא בטל ממנו שם בגד ולא אמרו רק אם הוא מתבייש לילך בו מפני קיצורו דאל"כ אפילו אם יהיה בהטלית קטן כדי ראשו ורובו של גדול ואפילו אם יגיע עד קרסוליו ה"נ דיפטר מציצית וכו"ת ה"נ א"כ במקומות שהגדול מתבייש לצאת בו בט"ג בשוק ה"נ דט"ג יפטר מציצית אלא ודאי דכונת הגמרא הוא דוקא אם אנשי המדינה מתביישיין לילך בו באקראי לשוק מפני קיצורו אז לא חשיב בגד משא"כ בענינינו שהביוש הוא מפני שדרך אותו הבגד ללבושו תחת בגדיו ולא על בגדיו לא בטל ע"ז מניה שם בגד ועיין במ"ב עוד מה שכתב לענין שיעור הבגד דדי בג' ריבעי אמה ונראה לכאורה דשיעור זה מהני דוקא אם הטלית נארג או נתפר כעין מרובע ובאמצע יש בית הצואר אבל אם נעשה צד אחד של הט"ק מלפניו ואחד מלאחריו ובאמצע הוא מחובר בצד אחד במקצתו ובצד השני מחברו לפי שעה בעת שלובשו ע"י קרסים יש לעיין אם די בשיעור הזה ואולי דמצרפינן צד אחד להשני גם לענין שיעור כמו דמצרפינן לענין שיהיה נקרא שמו בת ד' כנפות אבל א"כ נהיה מוכרחין לומר דמצרפינן אורך ורוחב של הבגד להדדי לחיוב של הט"ק בציצית ובאמת אין דין זה ברור דיש אומרים דבעינן כדי ראשו ורובו בין באורך ובין ברוחב עיין בארה"ח. ומ"מ נראה לי דאם הט"ק מחזיק בכל צד כשיעור אמה על אמה בודאי נוכל לסמוך ולברך עליו דאף את"ל דלא מצרפינן צד אחד להשני לענין זה הלא כמה אחרונים סוברין דשיעור אמה על אמה לבד הוא שיעור בגד החייב בציצית. ושיעור אמה הוא ששה טפחים ולא בעינן אמה שלנו. כתב הפמ"ג אם יש בהבגד כדי לכסות ראשו ורובו אלא שהוא לבוש בזוי ואין יוצא בו לשוק עראי וסתם ב"א יוצאין בו לב"ח דסובר תרתי בעינן וכמו שפסק הטור [וכמו שכתב המ"א בסוף דבריו להחמיר] אפשר דאין ה"נ בענינינו דאין ראוי לברך על טלית כזה דבתר דעתו אזלינן וצ"ע. ולכאורה הוא פלא דבודאי לא נתנה התורה שיעורין בכל אחד לפי דעתו גם דלא אמרו בברייתא והוא יוצא בה ארעי לשוק אלא והגדול יוצא בה ואפשר דלשון הב"ח בסימן זה ע"ש הביאו לספק זה אבל באמת הב"ח לא כוון לזה ויותר נראה לי דמה שהביא לו לספק זה משום שהוא כתב בא"א דלהב"ח אם הוא יוצא בה בקבע אף שאין בה ראשו ורובו ש"ק ואין שום אדם יוצא בה אפ"ה חייב דאזלינן בתר דידיה ולא אמרינן בטלה דעתו משו"ה מסתפק נמי להיפך משא"כ לפי מה שביררנו מתחלה אין שום ספק בזה דחייב:

26. פסקי תשובות אורח חיים סימן טז

ב. שיעור הטלית קטן לפי מדות זמננו

מ"ב סק"ד: ובענין שיעור ראשו ורובו כתב בס' פרי הארץ בשם ס' דרך חכמה (נתיב כ"ב) ששיעורו ג' רבעי אמה באורך וחצי אמה ברוחב, וכתבו ע"ז המחצה"ש וארצה"ח שאין סמך לזה מן הש"ס ובפרט במה שכתב חצי אמה ברוחב, ומנהג אנשי מעשה לדקדק שיהיה בו אמה מלפניו ואמה מלאחריו ונקב בית הצאר אין עולה למנין, ובהו יצא מן הספיקות וכו'. ומקור מנהג אנשי מעשה אלו הוא בארצות החיים (סימן זה סעי' ב') כדציין בשער הציון (סק"ז), והארצה"ח מביאו בשם סידור הרב, ובסידור הרב (תחילת הל' ציצית) כופל ומשלש בדבריו שגם רוחב הט"ק לא יהיה פחות מאמה, והחזון איש (סי' ג' אות ל') נקט לדינא שיעור זה, ולדבריו אפשר לצרף לשיעור גם את נקב בית הצואר אם רוחב כל כתף יותר מהנקב, והחתך שעושים בקדמת נקב בית הצואר בודאי מצטרף לשיעור, כיון שאין שם חסרון בנקב, דאינו אלא חתך.

נמצא עפ"י המבואר, הרוצה לצאת ידי כל הדיעות בשיעור ט"ק לפי מדות זמננו, יקפיד על אורך ורוחב 58 על 58 ס"מ (23 על 23 אינטש) מלפניו, וכן 58 על 58 ס"מ מלאחוריו, ונכון להוסיף קצת ולעשות 60 על 60 מכל צד משום שדרך בד (ובפרט מצמח) להתכוון בכביסה.

והמקיל בשיעור של ג' רבעי אמה אורך על אמה רוחב מכל צד (44 ס"מ אורך בכל צד על 58 ס"מ רוחב) יש לו על מי לסמוך גם לענין ברכה, וכמבואר במשנ"ב בהמשך דבריו, אבל אם הט"ק פחות משיעור זה ילבשו בלי ברכה. וישנם מנהגים שלעולם אין מברכים על טלית קטן מחמת שחוששים שגם השיעור הגדול אינו בגדר עיטוף ראשו ורובו של קטן וגם כי כהיום מתביישים לצאת לשוק בט"ק מגולה גם כשיעורו גדול, אמנם גם הנוהגים כן אינו אלא לאלו המתעטפים בטלית גדול, ומכוונים בברכת הט"ג לפטור גם הט"ק (ואף שהלביש את הט"ק קודם לכן, לית לן בה), אבל בחורים שאין מתעטפים בט"ג, יברכו בכל פעם שמחליפים ט"ק, אך יקפידו שיהיה בו השיעור הנ"ל.

27. שו"ת יחווה דעת חלק ה סימן ב

שאלה: מהו השיעור של טלית קטן שאפשר יהיה לברך עליו על מצות ציצית?

... והנה בשו"ת פרי הארץ חלק א' (סימן א') כתב, שהשיעור של טלית שחייב בציצית במדה הוא שאורכו אמה ורוחבו אמה. וכן כתב בשו"ת בית דוד (חלק אורח חיים סימן ח'). אמנם המחצית השקל (סימן טז) כתב, שלפי מה שכתב הצאן קדשים (מנחות מא ע"ב) דבר זה שנוי במחלוקת, שלפי פירוש רש"י די באמה על אמה, אבל להנימוקי יוסף אין שיעור אמה על אמה מספיק לחייבו בציצית, וסיים שלדעתו גם לרש"י אין בשיעור זה די לחייבו בציצית, לפירוש המגן אברהם (סימן טו סק"ג). עכת"ד. אולם בשו"ת נחפה בכסף (סימן א' דף ו' ע"ב) כתב, ואני הבאתי קטן בן תשע שנים וכיסה בטלית ראשו ורובו מלאחריו באמה אורך ובחצי אמה רוחב... אבל בספר החינוך (מצוה שפו) מבואר, שצריך להיות ראשו ורוב גופו, וכן כתב רבינו ירוחם. וסיים, ועשיתי נסיון והבאתי לפני קטן בן תשע שנים ומדדתי בו טלית שכיסה את ראשו ורוב גופו, ויצא השיעור אמה וחצי. ולכן הנכון לצאת ידי חובת כל הדעות שיהיה שיעור הטלית אמה וחצי אורך על אמה וחצי רוחב. ע"ש. והנה גם הארצות החיים (סימן טז סק"ד) דחה דברי הרדב"ז שסובר שמצטרפים ראשו לרוב הגוף, על פי דברי רבינו ירוחם והחינוך הנ"ל. אך החזון איש אורח חיים (סימן ג' אות לא, בד"ה ועיקר) כתב, שאין בלשונם של רבינו ירוחם והחינוך הכרעה יותר מלשון הגמרא, ושפיר יש לומר שראשו בכלל רוב גופו. [ועיין בדרישה יורה דעה סוף סימן שסד]. ולכן די בשלשת רבעי אמה מלפניו וכן בשיעור כזה מלאחריו, שביחד הם אמה וחצי, על רוחב אמה. ... ואמנם בסידור הגאון רבי שניאור זלמן בעל התניא כתב, שאורך טלית קטן צריך להיות שתי אמות חוץ מהנקב של בית הצואר... אך לא אכחד שגם הגאון רבי אליהו מוילנא סובר להחמיר בשיעור טלית קטן, שצריך

שיגיע עד הברכים, ואם לאו אינו מקיים מצות ציצית, וכמו שכתב בשמו בשאלות שבסוף ספר מעשה רב (סימן י'). גם החזון איש שם סיים, שלמעשה צריך להיות אורך טלית קטן שתי אמות על רוחב אמה. ע"ש. ולכן נהגנו שלא לברך כלל על טלית קטן, אלא פוטרם אותו בברכת טלית גדול. ומכל מקום לענין קיום מצות טלית קטן (בלי ברכה), אנו סומכים על הוראת הגאון רבי יוסף חיים שדבריו נראים להלכה....

נוסף לכל הנ"ל, הנה מצינו להגאון רבי אברהם דוד מבוטשאטש בספר אשל אברהם מהדורא תנינא (סימן טז) שכתב, שבזמן הזה אין לברך על טלית קטן אפילו אם יש בו כשיעור המבואר בפוסקים, משום שבזמנינו גדול מתבייש לצאת בו לשוק. ע"ש. והן אמת כי בהשקפה ראשונה היו דבריו תמוהים בעיני, שלא הצריכו חז"ל שגדול יוצא בו לשוק דרך עראי, ואינו מתבייש, אלא לענין חסרון שיעור הבגד, מה שאין כן בזמנינו שיש צורה אחרת לבגדים שלנו, ואין אנו רגילים ללכת בשוק בבגד של ארבע כנפות, זה לא נחשב חסרון לפוטרו ממצות ציצית. וכן מצאתי להגאון רבי שלמה קלוגר בשו"ת האלף לך שלמה (חלק אורח חיים סימן ד'), שכתב בפשיטות, שזה שהצריכו חז"ל שלא יהא בוש הגדול לצאת בו לשוק, לא שייך זה בדורות שלנו, שבימיהם היו נוהגים לצאת לשוק בבגד שיש בו שיעור גדול בארבע כנפות עם הציציות, ואם היה קטן מהשיעור עד שהגדול מתבייש לצאת בו לשוק, זהו מפני חסרון הבגד, ולכן פטור מציצית. אבל בדורותינו אלה שאין נוהגים לצאת לשוק עם בגד של ארבע כנפות, ואפילו בבגד גדול, מה שהגדול מתבייש לצאת בו לשוק אינו מכח קטנות וחסרון הבגד, רק מכח שינוי צורת הבגד, ולכן הדבר תלוי רק אם הקטן מתכסה בו ראשו ורובו, לפיכך די באמה על אמה. ...

בסיכום: שיעור טלית קטן שראוי לצאת בו ידי חובת מצות ציצית, הוא אמה וחצי אורך על אמה רוחב, ומכל מקום אנו נוהגים שלא לברך על טלית קטן, ופוטרם אותו בברכת טלית גדול. ואף על פי כן הנוהגים לברך על טלית קטן בשיעור הנ"ל, אין מזניחים אותם, שיש להם על מה שיסמוכו מעיקר ההלכה. [ושיעור אמה הוא ארבעים ושמונה סנטימטר, וכמבואר בספר שיעורי תורה].

28. שו"ת משנה הלכות חלק ח סימן ג

בדבר שאלתו אשר ראה בספר כתר ראש בשם הגר"א ז"ל דטלית קטן שאינו מגיע עד למטה מן הברכיים אין יוצאין בו ידי ציצית ובמכתבו השני כתב לאמור שדבר עם יד"נ הגאון רשכבה"ג ר' משה פיינשטיין שליט"א ואמר הגאון שליט"א ח"ו אין זה אמת וכל מה שהוא מן הגר"א ז"ל צריך להיות נכתב בביאור הגר"א על השו"ע ובלי זה אין לסמוך עליו כלל להלכה ומעולם לא שמע לא מן הספר כתר ראש ולא משיטה זו ואפילו נימא דאיתא כזה מ"מ אינו אלא חומרא בעלמא ואין לזה מקור לא בש"ס ולא בפוסקים עכ"ל. והנה לעצם הדברים קצת פלא על מרן הגרמ"פ שליט"א שלא שמע משיטה זו ושאלו זה שיתת הגר"א כי באמת שיטה זו מובא גם בתוס' מעשה רב מהגר"א ז"ל דף ט"ו... ומיהו מה שנוגע לדין להלכה כנראה דרבותינו הצדיקים האחרונים ז"ל לא ס"ל כן וכולם הודו ואמרו דטלית שיש בו אמה על אמה יוצאים בו ידי חובתו

29. שו"ת ציץ אליעזר חלק כ סימן ח

אוסף ע"ז כיהודה ועוד לקרא, כי זכורני מנערותי יקירי ירושלים מדקדקים במצות שהיו לבושים ט"ק שאין בהם בהחלט שיעור של אמה וחצי, ואפי' לא אמה אחת, ות"ח אחד מהמקורבים ביותר של הגאון הגרצ"פ פרנק העיד לפני שגם דעתו של הגרצ"פ ז"ל היה נוטה לכך שא"צ שיעור (מבלי להזכיר מהערה"ש) והיה מצביע על אחד ישיש מיקירי ירושלים (שאנכי ג"כ הכרתיו) שהיה לבוש ט"ק שאין בו שיעור, והיה שואל בתימא: האם זקן זה איננו מקיים בלבישת ט"ק כזה מצות ציצית? ודי בזה. בברכה אליעזר יהודה וולדינברג

30. שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן ו

לנכון קראתי מכתבו הקצר ואשיב בקיצור לדינא. בענין ילד הלוש ט"ק שאין בו שיעור האם מותר לברך ברכת ציצית ואין בזה ברכה לבטלה, וכ"ת העיר כדרכה של תורה. העיקר מה שנראה בזה שיש חילוק בזה בין הגיע לחינוך או לא כאשר הרגיש גם כב', דבהגיע לחנוך גם זה מכלל חנוך שיעשה המצוה כצורתה, ואף על גב דלענין כמה דברים שאינם שייכים בקטן מצד קטנותו א"א לחנכם בכל פרטי המצוה כמו ענין הקנאה ביום א' דיו"ט של סוכות לענין לולב אם ה' כבר ביד קטן אחר דא"א להקנות להשני ונמצא זה מברך בשאינו שלו, שאני התם דאי אפשר. ועיי' מחלוקת תוס' חגיגה ב' ע"א וטו"א שם חגיגה ו' ע"א דלתוס' כיון דקטן לא חזי בראשון דאינו דוחה יום טוב גם לא חזי בשני אפי' מטעם חינוך, וטו"א כ' דכיון דקטנותו גורם חסרון זה אינו מעכב דין חנוך דאל"כ למ"ד מצות צריכות כוונה חנוך בקטן היאך משכחת לה, יעשה. וכיון דשיעור בגד בקטן אפשר ואפשר, הוא גם בכלל חינוך וכן כ' באשל אברהם א"ח סי' י"ז ס"ג, וכן מצאתי בס' מאסף ל"ה סי' ט"ז ס"ק ה' העתיק שיעור ט"ק לקטן שהגיע לחינוך בשם הגה"ק בעל התניא ז"ע. וע"ע בביאור הלכה סימן ט"ז בשם הפמ"ג. איברא בקטן שלא הגיע לחנוך והגיע לחנוך לבד, רק רוצים לחבב עליו המצוות, יכולים להרגילו גם בשאין בו שיעור כ"נ פשוט ועיי' בשד"ח מערכת ו' קמ"א אות ע"ה, ויש עוד להעיר בזה, רק לקצר אני צריך. הכ"ח בחפזון. ידידו דוש"ת - מצפה לרחמים

31. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן נב ד"ה ב' בדבר

ונראה בטעמו שכיון שנהגו מאיזה טעם לילך כל היום בט"ק שהוא פחות מהשיעור יש חיוב מצד מנהג זה לעשות ציצית גם בבגד של ד' כנפות דפחות מכשיעור ועל מנהג הא נמי נהגינן לברך אבל שאין מקיימין בזה המצוה כתקנה שהוא מחיוב התורה, והטעם דהנהיגו לחייב לעשות ציצית גם כשהוא פחות מהשיעור נראה דכיון דמדין התורה וגם מדרבנן ליכא חיוב מצות ציצית אלא כשמתלבש לצורך לבישתו בבגד שיש לו ד' כנפות מצמר ופשתים שחייבה תורה ומשאר מינים מדרבנן אבל כשמתלבש במינים שפטורין מציצית או בבגדים שאין להם ד' כנפות לא עבר על העשה אבל מ"מ אמר מלאכא לר' קטינא במנחות דף מ"א דאיכא עונש על אדם שהולך רק בבגדים שפטורין מעשה ואינו מחייב עצמו בלבישת בגד לקיים מצות ציצית, שלכן כנראה היה זה דבר קשה על המון העם שעוסקין במלאכה או מצד העניות לעשות בגד גדול של ד' כנפות שיהא כשיעור הנהיגו לחייב גם בפחותים מכשיעור בציצית כדי להראות שרצונם בקיום מצות.

כסת הסבלין טמאה מדרס משמרת של יין אין בה משום מושב סבכה של זקנה טמאה משום מושב חלוק של יוצאת החוץ העשוי כסבכה טהור העושה בגד מן החרם טהור ומזוטו טמא רבי אליעזר בן יעקב אומר אף העושה בגד מן החרם וכפלו טמא:

33. ר' עובדיה מברטנורא מסכת כלים פרק כח משנה ב

וכפלו - שכפל את הרשת ותפרה ואין בשרו נראה מתוכה:
טמא - דחשיב בגד. ואין הלכה כר' אליעזר בן יעקב:

34. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לה עמוד ב

אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום שעשתה לו אמו כתונת משתי ריבוא, ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללובשה, מפני שנראה כערום. - ומי מתחזי? והאמר מר: חוטן כפול ששה! - אמר אביי: כחמרא במזגא.

35. שו"ת להורות נתן חלק ב סימן א

ע"ד השאלה בבגד של ארבע כנפות העשוי מניילון, והוא כעין מעשה רשת שיש בו חורים גדולים, אם חייב בציצית.

א) במשנה כלים (פרק כ"ח מ"ט) איתא, חלוק של יוצאת החוץ העשוי כסבכה טהור. ופירש הרע"ב... ומבואר דבגד העשוי מעשה רשת ובשרו נראה מתוכו אינו בגד. וכן מתבאר מדברי הרמב"ם (פכ"ב מכלים ה"ג) שכתב וז"ל, והחרם מקבל טומאה מפני זוטו מפני שעניי אותה השבכה דקין ביותר והרי היא כבגד, העושה בגד מן החרם טהור מן זוטו מתטמא עכ"ל. ומבואר דדוקא אם עיני השבכה דקין ביותר היא דהוה בכלל בגד אבל כשיש בה נקבים גדולים לא הוה בגד. האמנם בשו"ת זקני החת"ס ז"ל (ח"ו סי' ב') העלה לענין כובעים הקלועים העשויים כסבכה נקבים נקבים דמותר להזכיר בהם שם שמים ולהתפלל, ואף על גב שהפרוץ מרובה על העומד עיין שם. אלמא דאף שהוא מנוקב נקבים גדולים חשיב כיסוי. ברם התם שאני, דלענין כיסוי ראש לא בעינן דין בגד, וכמבואר בשו"ע אר"ח (סי' צ"א ס"ד) שאם אחר מניח ידו על ראשו של זה חשוב כיסוי עיין שם, והרי ידו של אדם אין בו דין בגד. אלא דעיקר חיוב כיסוי הוא להראות הכנעה כלפי שמיא וכמבואר בשו"ת חת"ס הנ"ל, ועיין מג"א (סי' ב' סק"ו) וטו"ז (סי' ח' סק"ג), ולענין זה סגי בכיסוי כל דהו ואף שאין בכיסוי דין בגד. אבל היכי דבעינן דין בגד לא סגי בשבכה שיש בה נקבים גדולים שבשרו נראה מתוכה דאין זה בגד.

ב) ומעתה בציצית דבעינן שיהא בטלית דין בגד וכדכתיב (ש"ל ט"ו, ל"ח) על כנפי בגדיהם, ובש"ס מנחות (מ ב) אמרו היא של עור וכנפיה של בגד פטורה מן הציצית מאי טעמא עיקר בגד בעינן עיין שם, ומבואר דעור שאינו בגד פטור מן הציצית. ובשו"ע הרב רש"ז ז"ל (סי' י' ס"ז) הביא מהלבוש דמלבושים של עור פטורים מן הציצית שנאמר על כנפי בגדיהם ואין נקרא בגד אלא שנארג עיין שם. ולפ"ז יוצא דבגד שעשוי כשבכה שיש בו נקבים גדולים עד שבשרו נראה מתחתיו, אינו בגד בגד פטור מן הציצית.

ג) אולם עדיין יש לדון למאי שכתב בתפארת ישראל (כלים פכ"ח מ"ט) אהא דאמרו דחלוק של יוצאת חוץ העשוי כסבכה טהור, וז"ל, נ"ל מדלא נקט כפשוטה חלוק שעשוי כסבכה, ש"מ דוקא חלוק של זונה שיוצאת בו לחוץ שעשוי כסבכה אינו מקבל טומאה, אבל חלוק של איש אף שעשוי כסבכה שפיר חשוב מלבוש, דהרי מצינו (ביומא לה ב) בכהן גדול שרצה לשמש בבית המקדש בבגד כזה לולא שמיוחו בו הכהנים, ש"מ דבדוכתא אחרינא אורחא הוא ושפיר חשיב בגד עכ"ל. ומבואר דחלוק של איש העשוי כסבכה הוה בגד. וא"כ בגד של ארבע כנפות שהוא כחלוק של איש הו"ל בגד ואף שהוא עשוי כסבכה. ברם לכאורה נראה דמהא דיומא יש להביא ראייה איפכא, דמדמיחו בו אחיו הכהנים מלבוש בגד זה שבשרו נראה מתוכו וכפירש"י שם, מוכח דאין זה בגד בגד.

36. The Az Nidbiur argues that it is about size, not whether there will be boshet.

37. R. Herschel Schachter argues that mesh is "omed merubeh al haparutz"

38. שו"ת אז נדברו ז:נג

ותמוה מה שכ"ת שליט"א דוחה אפילו בכגד העליון אפילו לפי משנה ראשונה ע"פ דברי הנמוקי יוסף דכתב „דקטן המתבייש לצאת בלא כסות ומפרש דהיינו כשהוא ערום וממילא בגד כזה שיש בו נקבים ואינו ראוי לכסות הבשר לא מקדי בגד לענין ציצית, אבל זה תמוה דאינו כתוב בנמו"י „ערום" אלא ר"ל דגם קטן מתבייש לצאת לשוק בכגד שעל כשרו לבד, וכבר נתבאר דאפילו אם לא נינקוט כהמשנה ראשונה נקבים כאלו המצוי בט"ק לכו"ע אינו מבטל מתורת בגד.

ומאחר שהעיקר אצלנו רבגד של ד' כנפות חייב בציצית אף שגדול מתבייש לצאת בו לר"ה כיון שיש בו כשיעור דקטן ראוי לכסות בו, כיון שעומד למצותו יש לו תודת בגד והציצית מנוי הבגד מצד מצותו ומותר לצאת לד"ה אפילו בלילה דאינו מקיים מצוה כמוש"כ הר"מ גם בגד שיש בו נקבים קטנים אינו מבטל מתורת בגד.

39. פסקי תשובות אורח חיים סימן טז

ואשר על כן, מה שנאמר בגמ' (שם) ובטור ושו"ע שהגדול מתכסה בה ואינו בוש לצאת בה דרך עראי לשוק, אין הכוונה באופן שאין שום בגד על גופו זולת טלית זה, דהא צריך לכסות בשר ערוה ורגליו וזרועותיו, אלא הכוונה שאין מתבייש לצאת בטלית זה כשממש בתורת בגד עליון מעל לכתנתו והמכנסיים שעליו, דלפעמים מחמת קטנותו של הטלית הרי הוא ללעג בפני הבריות. ויש שכתבו שבכלל "בוש לצאת בה לשוק" לא רק מחמת קטנותה של הטלית, אלא גם אם מחמת הרגלי החיים אין הדרך לצאת בט"ק גלוי לשוק ויש בזה משום ביוש, ובכלל זה גם אם הבגד בזוי מחמת שנתיישן מאד או קרעים או טינוף הרבה וכל סיבה אחרת שמתבייש לצאת עמה בגלוי לשוק. ואם כי המשנ"ב (בביה"ל ד"ה לשוק) דחה שיטה כזו, דאם אמת נכון דבר זה הלא בזמננו אכן אין הדרך

כלל לצאת בטלית לשוק כשהוא מגולה, וכי לא יחול עקב כן חובת ציצית על טליתות שלנו, אמנם כיון שמצינו שחששו לשיטה זו, נכון להקפיד על טלית וט"ק נאה באופן שמשער בדעתו שאילו היה יוצא בו ללא כיסוי בגד מלמעלה לא היה מתבייש בו. ומאידך גיסא מצינו סברא לומר דאדרבה כיון שבזמננו אין הדרך להשתמש בט"ק בתורת מלבוש או כסות עליו וכדו', ואינו אלא מלבוש של מצוה גרידא ותו לא, ותמיד לובשים מעליו איזה בגד לכסותו, לכן חשיבותו עומדת בפני עצמו בתורת מלבוש של מצוה וחייב בציצית, אפילו לא נתקיימו בו התנאים של מלבוש לצורך כיסוי או כבוד וכדו', ודברי הגמ' (שם) להצריך שיעור שקטן מתכסה בו ושאין הגדול מתבייש לצאת עמו לשוק הכוונה על כעין הטלית גדול שלנו, שבזמניהם היו הולכים בבגד כעין זה כל היום והולכים עמו בשווקים וברחובות, ושימש בתורת כסות ובגד. והנה, אם כי האומרים סברא זו מבססים דבריהם עפ"י הראשונים (הריטב"א והנמוק"י במנחות, שם), מכל מקום אינו אלא כלימוד זכות על אלו שאין מקפידים על ט"ק נאה ובעל שיעור הגון, או במקרה שאין תחת ידו אלא ט"ק פחות מכשיעור שעדיף שילבשונו (בלי ברכה) מאשר שילך בלי ט"ק כלל, אך לדינא אין לזוז מדברי השו"ע והפוסקים שגם ט"ק שלנו צריך להיות עפ"י כללי הגמרא (שם) והראשונים, וכדלהלן באות הבא.

How one wears:

40. שו"ת רדב"ז חלק א סימן שמג

שאלת ממני אודיעך על מה שמכחו אלו הבאים מארץ תוגרמה שמשליכים הטלית על כתפיהם ואין מכסים בו הראש .

תשובה שמכחו על בעל העטור ז"ל שכתב דלא בעינן כולי האי אלא כדרך בני אדם שמתכסין בכסותם ועוסקין במלאכתם פעמים בכסוי הראש ופעמים בגילוי הראש ע"כ. ואין לסמוך על בעל העטור בזה חדא שהרי הגאונים ז"ל שכל דבריהם הם דברי קבלה אמרו שצריך כעטיפת העכו"ם שהיא עטיפה גמורה. ותו מלשון הברכה נלמוד להתעטף ולדברי בעל העטור היה ראוי שיתקנו להתכסות בציצית: ותו שהרי הטור שהביא דברי העטור כתב ומכסה ראשו שלא בגילוי הראש ע"כ ותו כיון דשיעור הטלית כדי שיתכסה בו הקטן ראשו ורובו משמע שצריך לכסות הראש דאי להשליך על הכתפים לבד במתכסה רוב גופו של קטן הוה סגי. ותו דאיתא במדרש תילים על פסוק כל עצמותי תאמרנה אמר דוד הע"ה אני משבחך בכל איברי ומקיים בהם המצות בראשי אני כופפו וכו' בצוארי עטיפת ציצית וכו' ואם משליך אותו על הכתפים אין כאן עטיפה בצואר ומזה המדרש שמכחו לאחוז הציצית בידו השמאלית כנגד לבו בזמן ק"ש והכי איתא בהגהה במיימוני בסוף הלכות ציצית. ותו דק"ל דאע"ג דיש לו ציצית בבגדו צריך שיעשה לו טלית להתעטף בו בשעת התפלה וכן נהגו כל ישראל ואם הוא להשליכו על כתפיו הרי כבר יש לו בגד אחרת מצוייצת אלא ודאי הדבר ברור שצריך לכסות בו ראשו וכן נהגו בכל גלילות ישראל ומנהג אבותינו תורה היא והנל"ד כתבת..

41. דף על הדף מנחות דף מא עמוד א

בשו"ת רדב"ז (ח"א סי' שמ"ג) כ' דצריך לכסות הטלית על הראש, ולא להשליך על הכתפים לבד, מדתלי שיעור טלית בכדי שיתכסה בו ראשו ורובו ע"ש.

וכתב בספר אור הישר כאן: ולע"ד אינני רואה בזה שום ראייה, דהא קתני נמי אין הקטן מתכסה בו ראשו ורובו כו' פטורה, הרי בע"כ דלא לחיובא דגברא ותכונת תשמיש הטלית אשמעינן בברייתא, אלא לשיעור הטלית בארכו ורחבו אתי לאשמעינן, וכמפורש ברור ברמב"ם ושו"ע וזהו שיעור אורך ורוחב הבגד להתחייב בציצית

42. הרב אשר וייס

בטלית קטן פחות מכשיעור

הנה שיעור טלית מבואר בסי' ט"ז ס"א "שיעור טלית שחייב בציצית שיתכסה בה באורך וברוחב ראשו ורובו של קטן" ורוב הפוסקים נקטו דשיעור זה נאמר גם על טלית קטן. אמנם בערוך השלחן סי' ח' ס"ד וסי' ט"ז ס"ה כתב דעתו דבטלית קטן אין בכלל שיעור וכל בגד ד' כנפות שילבש האדם חייב בציצית ולא ניתן שיעור זה אלא בטלית גדול, וכתב בזה ליישב מנהג רבים בימי קדם שלבשו ט"ק קטן מהשיעור. ובאמת כבר כתב המג"א ברי"ס ט"ז בשם שו"ת הרמ"א דנהגו רבים ללבוש ט"ק פחות מכשיעור, וכ"ה בדרכי משה סי' ח' וכתב שם דמשום כך ראוי לברך בלשון על מצות ציצית ולא "להתעטף בציצית" דמשמע שמברך על עטיפה מסויימת זו, והרי אין בה מצוה כיון שאין בה שיעור, לכן יברך על מצות ציצית שמשמעו ברכה על מצות ציצית שניתנה לנו לקיימה ע"ש.

והדברים לכאורה מעוררים פליאה רבת, דלכאורה ברכה לבטלה היא כיון שאין בבגד שיעור ואין בלבישתו מצוה, ומה לן בנוסח הברכה וכי המברך על אכילת מצה בפחות מכזית אין ברכתו לבטלה.

ובאגרות משה יו"ד ח"ג סי' נ"ב אות ב' כתב דכיון שנהגו בט"ק קטן משיעורו ונהגו להטיל בו ציצית הוי מנהג ומברכין על המנהג, ולענ"ד פירוש זה רחוק מאוד, דלכאורה הוי מנהג טעות, ועוד דבהלל דר"ח שמברכין על המנהג אומרים "לקרוא את ההלל" ולא על מצות ההלל וכך גם בנ"ח בביהכ"נ דמברכים בו על המנהג הנוסח הוא להדליק ולא על מצות.

ולענ"ד נראה ביאור הדברים, דאין צריך שיעור אלא לחיוב אבל לא למצוה, דכל המטיל ציציות בכנפי כסותו ונושא עמו חותם של עבדות מקיים מצוה, אף שאין חיוב אלא בבגד גמור שיש בו שיעור עטיפה דלא חייבוהו בציצית אלא בראוי לעיטוף, כך נלענ"ד ביסוד הדברים אף שעדיין צ"ע בליבונם. (ולפי"ז אין מקום לחידושו של האבני נזר דהא כל מרור פחות מכשיעור יברך על אכילת מרור, והארכתי בזה במק"א).

היוצא בשבת בט"ק פחות מכשיעור

כתב המשנה ברורה בסי' י"ג סק"ב דהיוצא בשבת לרה"ר בטלית מצוייצת קטן מכשיעור חייב חטאת, והביא הלכה זו בשם הפמ"ג. ולכאורה תמוה דהלא מבואר בגמ' דרק משום דחויי חשיבי ואינו מבטלן לבגד ועתידי ליטלן אמרו דהיוצא בטלית שאינה מצוייצת כהלכתה חייב חטאת כמו שכתב שם המשנ"ב בס"ק ג', וא"כ בט"ק זה הלא אינו עתיד ליטלן ובטלי לבגד ולא הוי משא, וכבר השיג עליו החזון איש באו"ח סי' ג' סוף אות כ"ח. (ועיין במשיב דבר ח"א סי' ב' באריכות גדולה שכתב להמשנה ברורה שהשיג עליו מטעם אחר דרק תכלת חשיבי ולא בטלי ולא חויי לבן ע"ש).

ובדעת הפמ"ג והמשנ"ב צ"ל חדא מתרתי. א' אפשר שכל הבגד משא היא דכיון שט"ק דידן אינו בגד בעלמא ואין לובשין אותו אלא לשם מצות ציצית, באופן שאין בו מצוה הוי כמשא, אך לענ"ד סברא זו רחוקה, דמ"מ לובשה לרצונו ולו תהא כונתו רק להיראות כמי שלובש ציצית וכמ"ש החזו"א שם, ב' אם יתברר לו שאינו מקיים מצוה בטלית זו ויכוין לבו לדקדוק המצוות, עתיד הוא להעביר את חוטי הציצית לבגד אחר ומש"ה הוי משא, ועדיין צ"ע בדברי מאורי הדורות ועמודי ההלכה הפמ"ג והמשנ"ב.